

Geografija 2. d – pitanja za ispitivanje

1. Koji su najvažniji prirodni faktori za poljoprivrednu proizvodnju?
  - **klimatski elementi** (Sunčeva svjetlost, temperatura i padaline), **tlo i reljef**
2. Koji su najvažniji klimatski elementi za poljoprivredu? - **Sunčeva svjetlost, temperatura zraka i padaline**
3. Koje su biljke hladne sezone? - **rastu** pri temp. od 4,5 °C do 32 °C (najpovoljnije 16-32 °C) - **pšenica, raž, zob, ječam i povrtne kulture**
4. Koje su biljke tople sezone? - **ne rastu** na temp. nižim od 10 °C i višim od 44 °C (najpovoljniji 30-38 °C) - **kukuruz, sirak, riža, pamuk, šećerna trska, soja**
5. Što je suha granica? - u područjima gdje je **srednja ljetna temp. niža od 10 °C** kulturne biljke vrlo loše uspijevaju jer je **vegetacijsko razdoblje vrlo kratko**
6. Koje padaline su bitne za poljoprivredu, a koje su štetne? - najvažnije padaline – **kiša i snijeg** (*štiti ozima usjeve od smrzavanja*); štetne padaline – **tuča i mraz** (*za kukuruz, rajčicu, krastavac i papriku*)
7. Kako reljef utječe na poljoprivredu? - utječe na temperaturu tla, ocjeditost i mogućnost rasta poljodjelskih kultura
  - ako je **nagib padine veći od 40° ne isplati se raditi terase** → pojačana erozija ako se uništava vegetacija
  - najpovoljnije tlo je do **nagiba od 3°** jer je jednako osunčano i jednostavno je obavljati poljoprivredne radove
8. Kakvo može biti nasljeđivanje posjeda? – nasljeđivanje **podijeljenog i nepodijeljenog** posjeda
9. Što su kibuci, a što mošavi?
  - **kibuci** – oblik zajedničkog vlasništva u kojem se **zemljište koristi individualno** – **sva imovina zajedničko** je vlasništvo članova kibuca (*oko 250 kibuca u Izraelu*)
  - **mošav** – naselje obitelji udruženih zajedničkim interesima – sve je **privatno vlasništvo**, ali kupnja dobara, kreditiranje i veće investicije su zajedničke – članovi pomažu i štite jedni druge (*oko 450 mošava u Izraelu*)
10. Kako smo podijelili posjede s obzirom na veličinu? (3) – veliki, srednji i mali posjedi
11. Koji posjedi po veličini su najbrojniji u Hrvatskoj? - u Hrvatskoj su najbrojniji **vrlo mali posjedi** (od 0,1 ha do 0,5 ha), više od pola svih posjeda je **ispod 1 ha**
12. Nabroj tipove agrosocijalnih sustava u svijetu. (4) – plemenski, obiteljski, kapitalistička tržišta i kolektivistički
13. Koja su 2 načina iskorištavanja zemljišta? – monokulturna i polikulturna
14. Što je monokulturna polj. proizvodnja? - prevladava uzgoj samo jedne kulture
  - npr. farme pšenice u SAD-u, tropske plantaže šećerne trske i banana, gospodarstva koja se bave ispašom stoke ili samo šumarstvom
15. Što je polikulturna polj. proizvodnja? - kombinacija i nadopuna ratarske i stočarske proizvodnje
16. Što je konsocijacija ili združena sjetva? - uzgoj više različitih kultura na jednoj parceli (npr. vrt)
17. Koji su osnovni ciljevi poljoprivredne proizvodnje? - proizvodnja za podmirenje vlastitih potreba ili za tržište
18. S obzirom na ciljeve polj. proizvodnje, koji tipovi gospodarstava postoje? – samoopskrba, komercijalna i izvozna
19. Kakva su to autarkična gospodarstva? - proizvodi se samo za potrebe neposredne potrošnje obitelji ili članova plemena (vlastite potrebe)
20. Koje su prednosti a koji nedostaci autarkične polj.?
  - **prednosti**: osiguranje hrane za stanovništvo (pogotovo u kriznim vremenima)
  - **nedostaci**: ovisnost o prirodnim uvjetima i mala proizvodnost
21. Gdje u svijetu je najzastupljenija autarkična poljoprivreda? - javlja se u nepristupačnim dijelovima svijeta (polupustinje, prašume i planine)
22. Koje su prednosti a koji nedostaci komercijalne poljoprivrede?
  - **prednosti**: visoka produktivnost i specijalizacija
  - **nedostaci**: rizik, ovisnost o cijenama na tržištu i opasnost od iscrpljivanja zemljišta
23. Gdje u svijetu je najzastupljenija komercijalna poljoprivreda? - tržišna gospodarstva prevladavaju u razvijenim dijelovima svijeta – Angloamerika, zapadna Europa i Australija
24. Kakva su to izvozno orijentirana gospodarstva? - proizvode se plantažni proizvodi kao sirovina koja je predmet međunarodne trgovine
25. Koji su nedostaci izvozno orijentiranog gospodarstva? - problem može biti ugroženost gospodarstva države radi monokulturne proizvodnje
26. Koje su dvije skupine intenziteta uspješnosti proizvodnje? - intenzitet ulaganja rada i kapitala; površinski i prehrambeni intenzitet
27. Što je intenzitet rada? - broj uloženi radnih sati na jedinici površine (hektar)
28. Što je intenzitet kapitala? - umjesto radne snage koristi se mehanizacija (velika ulaganja u mehanizaciju jer je skupa radna snaga)
29. Što je površinski intenzitet? - ako se prinosi iskazuju količinom proizvodnje po jedinici površine (npr. 3 t/ha)
30. Što je prehrambeni intenzitet? - ako se vrijednost proizvodnje iskazuje u prehrambenoj vrijednosti po jedinici površine (npr. riža ima 4 puta veći prehrambenu vrijednost proizvodnje od pšenice)
31. Kakvo je to ekstenzivno gospodarstvo? - ima mali intenzitet ulaganja (rada ili kapitala) ili pak ostvaruje malu količinu proizvodnje, malu prehrambenu vrijednost proizvoda ili malu zaradu

32. Kakvo je to intenzivno gospodarstvo? - pri visokom intenzitetu ulaganja ostvaruje visok površinski ili prehrambeni intenzitet te visoku zaradu
33. Koji su načini širenja poljoprivrednih površina? – navodnjavanje, krčenje šuma, isušivanje močvara i zaštita od poplava, oduzimanje od mora (polderi)
34. Opiši paljevinsku poljoprivredu (metoda „sruši i spali“).
35. Koje su metode navodnjavanja? - potopiti cijelo polje (lakša metoda), korištenje cijevi („kap po kap“) i prskanje mehaničkim prskalicama (modernije metode)
36. Koji su rizici od navodnjavanja? - pretjerano iskorištavanje jezera, zagađivanje i zaslanjivanje tla – primjer Aralsko jezero
37. Što su polderi? - plodni posjedi ispod razine mora nastali isušivanjem dijela mora – Delta projekt iz 1986. – više od 20% površine zemlje dobili isušivanjem mora (Nizozemska)